

Практична робота №

ІДЕЇ АВТОНОМІЇ ТА САМОСТІЙНОСТІ
В ПРОГРАМАХ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ
НАДДНІПРЯНЩИНИ ТА ГАЛИЧИНИ

Практична робота №8: «Ідеї автономії та самостійності в програмах українських політичних партій Наддніпрянщини та Галичини.»

Завдання

Використовуюя історичні джерела (програмні документи політичних партій) в презентації або в підручнику (параграфи № 31,38) заповнити таблицю

Партія, роки діяльності	Яких ідей дотримувались (автономії, самостійності)	У чому полягали ці ідеї? (Напишіть у вигляді тез)

М. Міхновський. Самостійна Україна. Пропонована як програма Революційної української партії. Львів, 1900 р.

Наша нація у своєму історичному (минулому — Упорядн.) часто була не солідарною поміж окремими своїм частинами, але нині увесь цвіт української нації по всіх частинах України живе однією думкою, однією мрією, однією надією: «Одна, єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна від Карпат аж по Кавказ». Нині ми всі солідарні, бо зрозуміли, через що були в нас і Берестечки, і Полтава.

Ми зобов'язані вказати ту найближчу мету, яку ми маємо на оці. Ся мета — повернення нам прав, визначених Переяславською конституцією 1654 року з розширенням її впливу на цілу територію українського народу в Росії. Ми виголошуємо, що ми візьмемо силою те, що нам належить по праву, але віднято в нас теж силою.

Програма Української народної партії 1902 р. (опублікована в Чернівцях 1906 р.)

Вільна невідлегла самостійна республіка — Україна робочих людей

[...] Самовизначення українського народу є ніщо інше, як право рівної свободи з іншими вільними культурними народами світу. Деякі українські партії вважають своїм ідеалом перетворення Росії на федеративному ґрунті.

...Ми визнаємо тільки добровільні федерації народів; це значить добровільні федерації уже свободних народів. Росія, Австрія, Германія і інші, де рядом з пануючими живуть десятки поневолених націй, мусять поперед розпастиись; федерації потім коли і зложаться, то зовсім не в межах сучасних держав, а в залежності від інтересів кожної нації.

...Самостійна Україна буде республікою вільних людей, свободних від гніту і експ. ою людей свободної праці.

Становище російських українців робітників (програмова стаття УНП)

Українська Народна Партія (УНП) оформилася 1901–1902 року під проводом Миколи Міхновського та Олександра Макаренка як виразно націоналістична опозиція в РУП. Хоч точної дати заснування УНП досі не встановлено, відомо, що перші партійні видання почали виходити 1902 року.

Українським робітникам, що в купі з селянами становлять усю українську націю, нема жадної рачії добиватися для Росії конституції.

...Усі сили, усю працю, усі жертви віддамо виключно на самостійну Україну. Українські робітники повинні мати на оці раз у раз повне вигнання з України чужинців і утворення своєї самостійної держави, бо на Україні, як нігде в світі, питання соціально-економічне є разом питанням національним. Через те, що вищі верстви українського суспільства чужі: московські або польські чи угорські, а націю складають тільки селяни та робітники.

...Таким чином, Українська народня партія хоче з'організувати, приготувати частину українського народу, що стогне під неволею московською у Росії до здійснення великого національного ідеалу: Єдиної нероздільної вільної самостійної демократичної України освічених робочих мас до заснування її великої держави національної, у яку увійдуть усі частини українського народу.

З програми Української народної партії

Ясно, що для України Російської вигідніше сама вузька автономія, як теперешнє безправе, як централізоване управління з Петербургу, коли податки з України повертаються на усе, тільки не на українців. Ідучи до повної незалежносте українського народа, до здобуття останнім права повного самопризначення, ми підпираємо і автономні вимоги українських партій. Але аби автономія була не фіктивною, а дійсною, треба, аби автономний український парламент, вибраний вселюдним рівним, прямим і тайним голосованием, відав податкову справу, адміністрацію, суд і школу України, господарство края; аби українець відбував службу на Україні. Самостійна Республіка Україна будучини мусить бути спілкою вільних і самоправних українських земель, що ріжняться умовами життя: такі — Слобожанщина, Правобережна Україна, Запоріже, Кубань, Чорноморіє, Поліссє, Галичина і т. д.

Самостійна Україна буде республікою вільних людей, свободних від гніту і експлуації, республікою людей свободної праці.

Матеріали II з'їзду Революційної української партії

На II з'їзді, який відбувся в Києві у грудні 1905 р., РУП заявила себе соціал-демократичною партією і прибрала нову назву: Українська Соціал-Демократична Робітнича Партія (УСДРП). На цьому з'їзді затверджено з незначними змінами проект програми, пропонований Центральним Комітетом на початку 1905 року.

Резолюція про автономію України

Маючи на увазі, що процес економічної централізації являється лише однією стороною економічної еволюції, другою ж стороною її є економічна децентралізація, котра тягне за собою децентралізацію політичну, що форми політичні пристосовуються до індивідуальних, економічних, побутових, психологічних і культурних обставин її, що в інтересах демократії державного ладу потрібна децентралізація законодавства, адміністрації й судівництва, що в інтересах усунення, оскільки це можливо в капіталістичному суспільстві, національного гніту потрібно передання усіх тих справ, в котрих виявляється національний гніт, в руки представницького зібрання національно-територіальної одиниці. В інтересах розвитку класової боротьби і продукційних сил на Україні II черговий з'їзд УСДРП приймає в свою програму постулат Автономної України (Україну з'їзд визнає лише в межах етнографічних) з правом законодавчим в тих справах, котрі торкаються лише народу, мє а території України.

Програма Української демократичної партії

Від Української демократичної партії

Головні принципи нашої партії такі:

1) Знесення політичного абсолютизму, заведення парламентарного ладу, участь народу в державних справах на підставі загального, безпосереднього, рівного, пропорціонального і тайного голосування (без різниці полу, віри і національності).

2) Свобода особи, слова, віри (церква повинна бути відділена від держави). Свобода зборів, спілок, організацій, страйків. Знищення станів (сословій).

3) Заведення народної мови в школах, судах, адміністрації і у всіх громадських інституціях. Маючи на увазі шкоду від централізаційної системи, ми визнаємо, що державний лад у Росії повинен бути збудований на принципах найширшої національної і місцевої автономії.

4) А через те опріч загальнодержавного парламенту ми вимагаємо для території, заселеної українським народом, автономії, заснованої на особливим органічним статуті, виробленім будущим українським соймом (вибраним на підставі вище сказаного виборчого права) і запорученим основними загальнодержавними законами...

Платформа Української радикальної партії

Майже водночас з появою УДП в лоні цієї партії скристалізувалася радикальна течія під ідейним проводом Бориса Грінченка. Восени 1905 ця група вийшла з УДП і створила Українську Радикальну Партію (УРП). Поза Грінченком головну роль в УРП відігравали серед інших: Сергій Єфремов, Модест Левицький і Федір Матушевський.

Українська Радикальна Партія... певна, що здійснити всі її соціальні ідеали можна буде тільки при повній політичній самостійності українського народу і необмеженому праві його рішати самому у всіх справах, які його торкаються. Вибороти таке становище для нашого народу буде нашою метою. Але зважаючи на обставини, в яких стоїмо, на сили, які зараз маємо, мусимо згодитися, що постановлена вже на чергу мета — перетворити Росію на державу конституційну — мусить бути на сей час і нашою метою; тільки що ми маємо свій погляд на те, якою мусить бути ця нова зреформована Росія, погляд, який впливає з нашого становища яко нації недержавної й пригніченої.

...Кожна національність, з яких тепер складається Росія, мусить мати автономію на своїй території з окремою краєвою репрезентаційною радою, якій належатиме право видавати закони й порядкувати у всіх справах у межах цієї території. Кожна така автономна одиниця має право, рівне з правом кожної іншої одиниці. Реформована держава мусить бути федерацією таких національних одиниць.

...Що до ладу на території України, то всіми справами має тут порядкувати Українська Виборча Народня Рада.

...Мова в урядових, освітніх та інших інституціях уживається вкраїнська. Людності іншої національності на вкраїнській землі забезпечується право вживати рідну мову в інституціях, до тієї люднос

них.

Програма Української демократично-радикальної партії. Грудень 1905 р.

Російська держава перетворюється на державу народоправну.

...Децентралізація мусить бути доведена до того, щоб кожна народність на своїй території мала автономію з правом місцевого краєвого законодавства. Коли тепер не всі, може, частини держави розуміють потребу такого ладу, то в усякому разі основні закони держави повинні забезпечити кожній народності, кожній країні змогу завести собі автономію тоді, коли вона сього забажає.

Таким чином, Українська Демократично-Радикальна партія, обстоюючи в справах політичних глибоко-демократичну державну конституцію, в той же час розуміє се так, що реформована держава мусить бути федерацією автономних національно-територіальних одиниць. Такої автономії вимагає партія і для свого українського народу на всій тій території, яку він фактично тепер заселяє суцільною масою.

...Українська Народна Рада сама виробляє краєву конституцію, яку не може ні відмінити, ні скасувати загальнодержавний парламент, але ся конституція не може суперечити вище згаданим основним вседержавним законам.

...Мова в урядових, освітніх та інших інституціях уживається вкраїнська. Інші народності, що живуть на території України, мають рівне з українцями право задовольняти свої національні, культурні й економічні потреби і в урядових установах вживати своєї рідної мови.

Наші завдання (декларація Української селянської партії)

Автономії України в межах етнографічних. Щоб по всій Україні «від Кавказу до Сяну» усюди, де лунає українська мова, усіма нашими справами порядкували наші виборні люде і сами вони для нас закони писали, збираючись на Українську Раду — Сейм.

Хто такі соціалісти-революціонери і чого вони домагаються. (Створено не раніше 1907 р.)

...Треба, щоб кожен народ, кожна країна сама для себе виробляла закони, які б для неї були найкращі, щоб народ цієї країни був сам хазяїном у своїй хаті.

Країна, що сама для себе вільно видає закони, зветься країною автономною.

Але кожна автономна країна окремо не може бути такою дужою, як вся Росія, і тому конче треба, щоб всі народи Росії або всі автономні країни злучились в одну величезну спілку. Це зветься федерація (союз). А коли Російська демократична республіка буде так утворена, то вона буде зватись Федеративною демократичною республікою.

Кожна країна, як частка федеративної республіки, буде для себе сама видавати закон через своїх депутатів в своїй краєвій народній думі, або соймі, а особливо важні справи — загальні, всеросійські, однаково важні для всіх країн, — от як війна, мир, пошта та телеграф і т. інш., будуть вирішуватись в загальнодержавному всеросійському соймові, який складатиметься з послів (депутатів) від усіх країн.

За таку Російську федерати
Українська партія соціалістів-ре

тичну республіку стоїть
з.

Політичні партії в Західній Україні

1

УРП або РУРП
1890 р.

Українська
радикальна
партія;
спершу
Русько-
Українська
радикальна
партія

Іван Франко Михайло Павлик

Заснована з ініціативи Івана Франка, Михайла Павлика, В'ячеслава Будзиновського, Євгена Левицького, Северина Даниловича, Кирила Трильовського й інших на з'їзді, що відбувався 4-5 жовтня 1890 року у Львові під головуванням І.Франка. Політичне угруповання вирросло з радикальних молодіжних гуртків, що постали в Галичині в кінці 1870-х років під впливом Михайла Драгоманова.

З'їзд схвалив програму партії

- У справах суспільно-економічних змагаємо до переміни способу продукції згідно зі здобутками наукового соціалізму, хочемо колективного устрою праці і колективної власності средств продукційних.
- У справах політичних хочемо повної волі особи, слова, сходин і товариств, печаті і сумління, забезпечення кожній одиниці, без різниці пола, якнайповнішого впливу на рішення питань політичного життя; автономії громад, повітів, країв, у справах, котрі їх дотикають; уділення кожному народу якнайповнішого розвою культурного.
- У справах культурних стоїмо на ґрунті науки, за раціоналізмом у справах віри і домагаємося, щоби здобутки культури і науки стали власністю народу.

1

УРП або РУРП
1890 р.

Українська
радикальна
партія;

спершу
Русько-

Українська
радикальна
партія

Від самого початку в середовищі РУРП існували ідейні протиріччя між «старими» й «молодими» радикалами.

«Старі радикали»

І. Франком, М.

Павликом і О.

*Терлецьким, були
прихильниками*

ідей М.

Драгоманова, який,

висуваючи

програму

федералізації

Російської та

Австро-Угорської

імперій, фактично

заперечував

потребу творення

самостійної

української

держави.

«Молоді»

радикали

В. Будзиновський,

Ю. Бачинський, С.

Вітик, М. Ганкевич

та ін. виступали

за негайне

введення в

перспективну

частину програми

партії вимоги

створення власної

національної

держави, а в

тактичну —

положення про

поділ Галичини на

українську та

1

УРП або РУРП
1890 р.

Українська
радикальна
партія;
спершу
Русько-
Українська
радикальна
партія

Від самого початку в середовищі РУРП існували ідейні протиріччя між «старими» й «молодими» радикалами.

«...Україна буде мати тоді свої фінанси і свій промисел, усе у своїх руках, і політику заграничну, і політику внутрішню, — буде панюю у своїм домі, буде розпоряджатися в ній так, як буде уважати за найліпше, не оглядаючися на інших і не спинювана в тій роботі чужими...»

«Молоді» радикали
У 1895 р. Ю. Бачинський
видав свою працю під
назвою
«Україна irredenta» («Укр
аїна уярмлена»), де
обґрунтував, що
політична
самостійність України
є умовою її економічного
та культурного
розвитку, як і умовою
можливості її існування
взагалі. Тим самим, за
словами автора, ідея
політичної
самостійності України

2

УНДП
1899 р.

Українська
національно-
демократична
партія

Українська національно-демократична партія (УНДП) — заснована в грудні 1899 року у Львові з колишніх членів Української радикальної партії.

- Вищий орган партії — Народний комітет, який очолював Юліан Романчук.
- Органом партії був тижневик «Свобода», на її політичній платформі стояли «Діло» та «Буковина».
- 28 березня 1919 року в Станиславові перейменована на Українську трудову партію.

Володимир Охримович Євген Левицький Вячеслав Будзиновський Іван Франко

Охримович.

2

УНДП
1899 р.

Українська
національно-
демократична
партія

Із програми Української націонал-демократичної партії

Будемо розвивати національну єдність з російськими українцями та змагати до створення з ними культурної одноцільності; будемо серед російських українців підтримувати такі змагання, що ведуть до перетворення Російської держави в конституційно-федералістичну, оперту на автономії національностей... Змагати, щоб серед угорських українців викликати подібний національний рух, який є між галицькими й буковинськими українцями, щоб загаріти їх до плекання рідної мови, до боротьби проти денаціоналізації та до культурної, економічної й політичної праці в користь українського народу... Нашим ідеалом повинна бути незалежна Русь-Україна, в якій би всі частини нашої нації об'єдналися в одну новочасну, культурну державу.

З

УСДП
1899 р.

Українська
соціал -
демократична
партія

Українська Соціал-Демократична Партія (УСДП) — українська соціалістична партія в Західній Україні у 1899—1939 рр.

- 1899–1918 рр. діяла у Галичині й Буковині у складі Австро-Угорської імперії як автономна секція Соціал-демократичної робітничої партії Австрії;
- 1918–1919 рр. — самостійна партія в ЗУНР;
- 1919–1924, 1929–1939 рр. — самостійна партія в західноукраїнських землях у складі Польської республіки та еміграції.

Микола Ганкевич
Семен Вітик

Юліан Бачинський

